

ФІЛОСОФІЯ ТА ПОЛІТОЛОГІЯ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ КУЛЬТУРИ

ISSN 2663-0265 (print) ISSN 2663-0273 (online)

Journal home page: <https://fip.dp.ua/index.php/FIP>

МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

Ігор Васильович ІЩЕНКО

Доктор політичних наук, професор,
завідувач кафедри міжнародних відносин,
Дніпровський національний університет
імені Олеся Гончара,
пр. Науки 72, Дніпро, 49010, Україна

E-mail: iv.ishchenko@gmail.com,

Олена Миколаївна БАШКЕЄВА

Кандидат філософських наук, доцент кафедри
експертизи культурних цінностей та дизайну,
Університет митної справи та фінансів,
вул. Володимира Вернадського 2/4, Дніпро,
49000, Україна

E-mail: olena.bashkeieva@gmail.com,

Ihor ISHCENKO

D.Sc (Political Science), Professor,
The Head of International Relations Department,
Oles Honchar Dnipro National University,
Nauki Ave., 72., Dnipro,
49010, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5799-7364>

Olena BASHKEIEVA

PhD (Philosophy), Assistant Professor,
Department of Expertise of Cultural Values and
Design, University of Customs and Finance,
St. Volodymyr Vernadsky 2/4, Dnipro,
49000, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7029-2465>

УДК 327+316.77:316.722

**СУЧАСНІ КОМУНІКАТИВНІ ПРАКТИКИ В МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ:
ЦИВІЛІЗАЦІЙНИЙ ВИМІР**

Received 16 June 2024; revised 6 July 2024; accepted 10 July 2024

DOI: 10.15421/352433

Анотація

Досліджено ефективність комунікативних практик у сучасних міжнародних відносинах на тлі цивілізаційних особливостей взаємодіючих сторін. З'ясовано дійсний стан характеру комунікацій у контексті конфліктності і на цій основі сформовано висновок щодо виходу на новий рівень ефективності комунікативних практик в міжнародних відносинах, шляхів створення конгруентних комунікацій в інтрасоцієтальній системі.

Мета статті полягає у з'ясуванні сучасних ефективних комунікативних практик з урахуванням міжцивілізаційного чинника в міжнародних відносинах.

Актуальність статті полягає у необхідності пошуку нових підходів, що ґрунтуються на синергії комунікацій в міжнародних відносинах для вирішення глобальних проблем сучасності, створення безпечних умов світовій спільноті.

В результаті дослідження виявлено неефективність сучасних комунікативних практик як на міжнародному рівні, так і у внутрішньому середовищі політичних, інтрасоцієтальних систем. Головною причиною такого стану є неврахування цивілізаційних відмінностей, насамперед – культурних, етнічних та релігійних особливостей комунікантів – представників Сходу і Заходу.

Виникнення сучасних міжнародних конфліктів на основі цивілізаційно-культурних протистоянь між Сходом і Заходом підштовхують до опрацювання нової парадигми комунікативних практик, що ґрунтується на конгруентній взаємодії, усуненні цивілізаційно-культурних розбіжностей. Політики змушені враховувати нині не лише політичні, економічні та силові ресурси взаємодіючих сторін, а ще також культурно-релігійні та етнічні особливості. В центрі уваги дослідників має бути проблематика, що включає не тільки мінімізацію розбіжностей і баланс інтересів між державами, а також пошук максимально широкого порядку денного та виявлення спільного інтересу на глобальному та регіональному рівнях.

Ключові слова: *цивілізація, культура, культурна дипломатія, релігія, комунікативні практики.*

**MODERN COMMUNICATIVE PRACTICES IN INTERNATIONAL RELATIONS:
THE CIVILIZATION DIMENSION**

Abstract

The article examines the effectiveness of communication practices in modern international relations against the background of civilizational features of the interacting parties. The authors found out the actual

state and nature of communications at the international level between the East and the West, they discovered the causes of conflict, and formed a conclusion on this basis.

The researchers answered the question - how to reach a new level of effectiveness of communication practices in international relations and how to achieve congruent communications in the intra-societal system?

The purpose of the article is to clarify modern effective communication practices taking into account the inter-civilization factor in international relations.

The relevance of the article lies in the need to search for new approaches in international communications based on the synergy of communications to solve global problems of our time, create safe living conditions for the world community.

As a result of the study, the authors revealed the ineffectiveness of modern communication practices. This statement is true for both international communications and communications in the internal environment of political, intra-societal systems. The subjects of international relations often simply do not take into account the civilizational differences of their partners, therefore they cannot come to an agreement with them on important issues of life, first of all. Among these differences, we should highlight: cultural, ethnic and religious characteristics of communicants - representatives of the East and the West.

Modern international conflicts arising on the basis of civilizational and cultural confrontations between the East and the West push us to develop a new paradigm of communication practices. These practices should be based on congruent interaction of communicants, on the elimination of their civilizational and cultural differences as the cause of unsuccessful communications. Politicians are now forced to take into account not only the political, economic and power resources of the interacting parties, but also cultural, religious and ethnic characteristics. The focus of researchers should be on issues that include not only minimizing disagreements and balancing interests between states, but also searching for the broadest possible agenda and identifying common interests at the global and regional levels.

Key words: *civilization, culture, cultural diplomacy, religion, communication practices.*

Постановка проблеми.

Поляризація міжнародних відносин сьогодні відбувається з багатьох причин. Постбіполярна доба за своїм характером конфліктності виглядає як багатоскладна система, в якій зняті обмеження щодо ухвали зовнішньополітичних рішень за умов зростання ролі суб'єктності регіонального управління. В той же час, активізується діяльність політичних етно-релігійних еліт, права та економічні можливості яких утискались та які мотивовані до їх розширення. Однак, протилежна тенденція, до збереження status quo спричиняє нові регіональні конфлікти. Причому, цивілізаційний чинник відіграв в них важливу експануючу та мотивуючу роль. Оскільки не тільки ресурси, як показує досвід війни в Україні, впливають на результат цих конфліктів, треба мати ефективні комунікативні стратегії з їх завершення. Тож важливо показати місце цивілізаційного чинника у формуванні цих комунікативних практик.

Аналіз досліджень і публікацій.

Науковці активно досліджують специфіку сучасних цивілізацій. Серед них варто

виокремити С.Гантінгтона, що характеризував сучасні конфлікти, в яких наріжним каменем виступають цивілізаційні особливості. Важливим є також прогнозування подальшого розвитку цивілізацій, адже без такого прогнозування нам важко знайти на перспективу ефективні комунікації між цивілізаційного характеру. Такі проблеми досліджували К.Мамубані й Л.Саммерс. Специфікою сучасної Західної цивілізації опікувався П.Бьюкенен. До того ж, кафедрою міжнародних відносин Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара видано колективну монографію, в якій охарактеризовано вплив цифровізації на такий важливий цивілізаційний складник як релігія. І. Іщенко розглянув ефективні комунікації між КНР і Ізраїлем, що може слугувати паттерном для інших кейсів міжцивілізаційних комунікативних практик. Для оцінки стану комунікативних практик задіяно синергетику, якою займалися автори цієї статті, також важливі поняття з такого підходу використані у дослідженні С.Білошицького. Конструктивізм як основу ефективних комунікативних практик досліджували Н.Онуф,

А.Вендт, Атаулла А.Рашид та ін.

Метою дослідження є з'ясування сучасних ефективних комунікативних практик з урахуванням міжцивілізаційного чинника в міжнародних відносинах.

Виклад основного матеріалу.

Важливість цивілізаційного виміру комунікативних практик в сучасних міжнародних відносинах пояснюється декількома обставинами:

По-перше, цивілізація – це об'єктивна даність: територія, населення, мова, релігія, історія, культура. Цивілізаційний чинник, що впливає на міжнародну комунікацію не так помітний в стабільний період, коли міжнародна система динамічно врівноважена і підтримується певний баланс в політичному, економічному та гуманітарному сегментах відносин;

По-друге, цивілізаційний чинник перетворюється на збуджуючу актуальність під час зростання ролі певної території в суспільному прогресі, що дає вирішальний поштовх – флуктуацію зі зміни існуючого порядку функціонування світової системи. Звичайно цей процес починається на території, на якій складаються сприятливі умови для таких змін. Цивілізаційний чинник не є провідним у світовому розвитку та комунікативних практиках, що його супроводжують. Однак на ньому ґрунтується уся система відносин між партнерами міжнародних відносин.

Саме цивілізаційні засади європейського суспільства, поряд з певними історичними обставинами, сприяли перетворенню Заходу на авангардну групу світового розвитку та збереженню цієї ролі протягом п'яти століть, до кінця ХХ ст. Так само певною мірою цивілізаційні основи ісламського та китайського товариств вплинули на перебіг їх уповільненого соціально-економічного розвитку до середини ХХ ст., а нині стали передумовами їхнього прискореного зростання та зростання значущості у світовій політиці. Безумовно, провідна роль Заходу сприяла домінантній комунікації європейців на інших територіях, що поступались у своєму розвитку країнам Європи.

Конфліктність на Близькому Сході та в Україні мимоволі викликають асоціації з сум-

ним прогнозом С.Гантінгтона про «зіткнення цивілізацій».

Вже стали визитівкою сучасних європейських країн цивілізаційне протистояння представників ісламу та західного християнства, а швидше секуляризованого західного суспільства. Ще більше додають негативу в прогнозах соціальні процеси в багатьох країнах Західної Європи, де відчутно соціально-культурне та етноконфесійне протистояння більшості місцевого населення й меншості імігрантів з країн Азії та Африки.

Однак, виник і доволі оптимістичний погляд на проблему відносин між цивілізаціями, що констелюються в комунікативних практиках. За такого підходу комунікація між представниками різних цивілізацій має не ускладнюватися, а навпаки – приречена ставати більш ефективною.

Так професор К.Мамубані із Сінгапуру та професор Л.Саммерс із США налаштовані оптимістично і стверджують, що в наші дні триває процес «злиття цивілізацій». Так називається їхня стаття, опублікована в журналі Foreign Affairs влітку 2016 р. [Mahbubani, Summers 2016].

По суті, на рубежі ХХ-ХХІ ст. в рамках цивілізаційного підходу оформилися дві точки зору на майбутнє світової спільноти: «велике злиття» Заходу та Сходу в єдиний світ або формування нової якості світу без «злиття» його цивілізацій. У сферах міжнародних відносин та світового господарства це проявляється у розвитку взаємозалежних тенденцій до глобалізації та до регіоналізації. І в тому, і в іншому випадку процеси розвитку позначаються на стабільності світової системи і міжнародної комунікації, напевно, спричинять нові конфлікти та зіткнення у світовій та регіональних системах міжнародних відносин.

Ці два взаємозумовлені процеси (універсалізації за західною моделлю та збереження основ традиції в окремих регіонах), що впливають на характер комунікативних практик, як і раніше, посилюватимуть протилежні тенденції до секуляризації та десекуляризації у суспільному житті країн світу.

Протиріччя між цими тенденціями у західній моделі цивілізації наочно продемон-

стровані у висловлюванні колишнього президента США Б. Обами, який стверджував: «Ми не вважаємо себе християнською нацією», ... ми – нація християн і мусульман, іудеїв, індістів та невіруючих» [Buchanan 2011]. Загальна тенденція секуляризації в світі, особливо у західному, наочно продемонстрована ще у 2017 р. [Де у світі найбільше атеїстів 2017].

Сьогодні, у добу цифровізації, до релігії, особливо це стосується молодого покоління, часто ставляться як до віртуальної реальності, прирівнюючи її до інших нерелігійних сюжетів за своєю значущістю [Глобальний інформаційний простір 2023: 10-11].

Тенденції цих змін можна помічати, а можна до них ставитись нейтрально, без будь-яких висновків. Однак, справа в тому, що носіями цивілізації є конкретні індивіди, які вступають в акт комунікації між собою. Отже, крім мовних відмінностей що неодмінно супроводжують міжнародні відносини, важливим елементом є приналежність комунікантів до певної цивілізації, причому вона може бути не яскраво виражена, або навпаки.

Сьогодні ми бачимо наскільки знижується роль ідеології в міжнародному комунікативному просторі й зростає цивілізаційна складова. В той же час, сучасні конфлікти вирівнюють цю ситуацію, і ми спостерігаємо поділ на коаліції насамперед за ідеологічним критерієм. Він, на нашу думку, накладається на цивілізаційний вимір, в результаті, за принципом синергетики виникають соціальні збурення.

Сучасні протиріччя, констельовані в комунікативних практиках на міжнародному рівні відбуваються на основі цивілізаційних особливостей, доповненими поділом за інтегрованими критеріями, що містять й ступінь демократії, свободи, дотримання прав людини, постмодерністських прагнень до максимального комфортного існування. Якщо у західних суспільствах ці постмодерністські засади мають яскраво виражену тенденцію, то на Сході інша ситуація.

В ісламському суспільстві, навпаки, егоїзм і гедонізм не стали духовними цінностями. Іслам протягом своєї історії ніколи не переживав такої трансформації своїх доктрин та принципів, відкидання релігії та краху

релігійності, як це сталося на Заході в епоху Просвітництва. Духовна сила ісламу, як і раніше, відчутна в соціальному та суспільному житті країн мусульманського світу. В недалекому минулому спалахнув новий фундаменталістський рух Ісламська держава, що мав тенденцію до поширення свого впливу на Сході. Цей рух вдалося зупинити зусиллями міжнародної спільноти, підкріпленої військовою силою, однак де гарантія убезпечення від такого роду подій і на Сході, і в Європі, де зростає кількість мусульманських громад?

Міжнародний контекст цивілізаційного протистояння очевидний й у війні в Україні. Західний і незахідний світи на теренах України побачили загрозу своєму існуванню, що може перекинутись у будь-який бік, руйнуючи свою протилежність. Саме тоді з'являється чинник-атрактор, що має вибудувати нову реальність після біфуркації. Як показує світовий досвід, такі процеси не відбуваються раптово і швидко не закінчуються.

Світ увійшов у період біфуркації і нам варто подумати як, на основі комунікативних практик, будувати відносини між протилежними полюсами цього цивілізаційного протистояння, що може набути характер світового?

Відповідь на це питання може дати теорія конструктивізму, основоположні принципи якої зорієнтовані на динамічні зміни в міжнародних відносинах.

Зіткнення цивілізацій у міжнародних комунікаціях відображають ситуації, коли культурні та цивілізаційні відмінності можуть стати джерелом непорозуміння чи конфліктів. Це може відбуватися внаслідок відмінностей у цінностях, звичаях, релігійних переконаннях чи політичних поглядах між різними групами чи країнами. Успішне управління цими зіткненнями вимагає терпимості, поваги до різноманітності та гнучкості у підходах до міжнародних відносин, реалізованих у комунікації.

Зіткнення цивілізацій може виявлятися у відмінностях щодо світоглядів та культурних практик, коли одна культура вважає нормальним те, що для іншої є неприйнятним. Це може призвести до непорозуміння та конфліктів у міжнародних відносинах. Наприклад, суперечки про права жінок, міграцію

або управління природними ресурсами часто відбуваються через відмінності в цінностях та підходах, що потребує уваги до культурних контекстів та розробки поважних та взаємозрозумілих рішень.

Як наслідок непримиренної позиції, у світі ми часто бачимо зіткнення цивілізацій на основі культурних розбіжностей. Це може виявлятися у суперечках про права людини, релігійні переконання або навіть через недосконалу, з позиції протилежних сторін, політичну систему. Отже, культурні відмінності в широкому розумінні можуть стати на заваді міжнародному співробітництву, якщо вони не враховуються або не поважаються. Успішне врегулювання таких конфліктів часто потребує культурної дипломатії, зміцнення міжкультурного діалогу задля досягнення взаєморозуміння та згоди. Саме на такий підхід спрямована теорія конструктивізму.

Сучасні комунікативні практики у міжнародних відносинах відіграють важливу роль у формуванні та підтримці діалогу між різними цивілізаціями. Вони сприяють поглибленню порозуміння та поваги до культурних відмінностей, що є основою для сталого мирного співіснування. Такі практики включають використання дипломатичних каналів, міжкультурний діалог і застосування сучасних технологій для покращення комунікації та співробітництва на світовій арені. В результаті, керуючись таким підходом, орієнтованим на стратегію «виграш - виграв», країни можуть зміцнити взаємні позитивні стосунки, сприяти стабільності в міжнародних відносинах а також розвитку глобальної дипломатії.

Вищезазначені практики охоплюють широкий спектр інструментів, включаючи мультимедійні технології, соціальні мережі та міжнародні форуми, що полегшує обмін інформацією та координацію у різних сферах співробітництва. Ці практики допомагають будувати взаємовигідні відносини на основі поваги до культурних та цивілізаційних особливостей кожної країни.

Наприклад, використання цифрових платформ та соціальних мереж дозволяє дипломатичним місіям швидко та ефективно спілкуватися з громадськістю та передавати важливі

повідомлення. Показовим у цьому контексті є розгляд кейсу Китайсько-Ізраїльських відносин. Отже, на ранніх етапах цих відносин КНР намагалася схилити ізраїльське суспільство до співробітництва, публікуючи ідеологічні кліше в ізраїльській пресі. Згодом така стратегія зазнала фіаско і Китай перейшов до відкритого діалогу з громадськістю Ізраїлю у ЗМІ і це дало позитивні результати. Довіра між державами зміцнилася. Міжнародні форуми та конференції створюють можливості для міжкультурного діалогу та обміну досвідом у різних галузях, таких як економіка, наука та культура. Такі комунікативні практики сприяють поглибленню взаєморозуміння та співробітництва між різними цивілізаціями, сприяючи сталому розвитку міжнародних відносин. Між КНР та Ізраїлем саме після переходу на новий рівень комунікативних практик було укладено чимало договорів про співробітництво в економічній сфері [Іщенко 2023].

Проблема міжцивілізаційного діалогу загострюється в європейських країнах на тлі формування паралельних суспільств. Адже міграція, викликана конфліктами на Сході, починаючи з 2015 р. різко збільшила на теренах Європи кількість колишніх представників країн, в яких домінує іслам. Цей виклик знайшов свою відповідь. В останні роки ЄС «набирає обертів» популярність правих політичних сил, що виступають проти засилля мігрантів на їх території. Відтак, триумф праві сили змогли здобути у Франції. Хоча й на попередніх виборах до Європарламенту «Національне об'єднання» Марін Ле Пен ставало лідером, тепер партія поставила новий рекорд. Порівняно з 2019 роком, підтримка правих у Франції зросла приблизно на 8 відсотків: «Національне об'єднання» збільшило свою представленість у Європарламенті з 22 до 30 крісел. Аналіз результатів виборів 2024 р. до законодавчого органу ЄС показав антимігрантські настрої європейців. Причому популярні політичні партії пропагують в тому числі антиукраїнські гасла. Оприлюднені дані свідчать про таке місце відповідних політичних партій серед національних сил на виборах 2024 р.: Угорщина – 1 місце, Франція – 1, Чехія – 1, Австрія – 1, Словаччина – 2, Нідерланди

ди – 2, Німеччина – 2, Румунія – 2, Греція – 2, Болгарія – 3, Бельгія – 1, Польща – 3, Італія – 3, Іспанія – 3 [Вибори до Європарламенту 2024].

Для аналізу конгруентності (певного співпадання в основних рисах, несуперечності, неконфліктного характеру взаємодії) цивілізаційних особливостей, що констелюються у відповідних культурах як чинника наслідків міграцій в Європі, задіємо синергетичний підхід, адже його модель дозволяє оцінити питання в комплексі та побачити проблемні місця. В синергетиці є такий термін «соціальна ентропія». Цей термін С.Білошицький пов'язує з інституціоналізованим, законним руйнуванням влади [Білошицький 2009]. Отже, коли є конфліктуючі культури, про які писав С.Гантінгтон, тоді зростає соціальна ентропія, протестна активність місцевого населення.

В контексті міграції населення соціальною ентропією можна назвати міру розбіжності у поглядах, цінностях, практиках соціального життя, релігійних, культурних, етнічних особливостях мігрантів або мігрантів та місцевого населення приймаючої держави, що призводить до таких явищ як наростання соціального напруження, ксенофобія, дискримінація, тероризм, злочини ненависті тощо.

З позиції синергетики можна так пояснити сутність цих процесів. Вихідні умови, які спричиняють виникнення конфліктів між європейцями та імігрантами на етноконфесійній основі зводяться до наступних положень: по-перше, політичні системи демократичних країн відкриті, а отже до них постійно надходить інформація, спрямована на протиставлення представників етносів і конфесій, поляризацію їх свідомості; по-друге, має прояв психологічний дискомфорт мігрантів, які опинились в культурних умовах, вони не відповідають їх усталених поглядам на традиції, звичаї, що склались упродовж століть на їх батьківщині. Тож, консолідує інформація з етноконфесійних стосунків блокується, а інтенсивність конфліктогенної інформації зростає. По-третє, зовнішні і внутрішні флуктуації виникають на асимптотичній стадії розвитку політичних процесів (тобто, коли вони вийшли до крайньої межі, за якої почи-

наються беззворотні дестабілізаційні стани) під впливом дивних аттракторів. Наприклад, війна на близькому Сході між Ізраїлем і Палестиною спричинила масові анти ізраїльські протести в Європі. Саме тоді чинник локалізації (створення неоднорідності в середовищі етноконфесійних груп) проявляє себе інтенсивніше за дисипативного чинника (упорядковує взаємостосунки між етноконфесійними групами).

Релігійний чинник справедливо вважається як центральний, він впливає на рівень громадянської згоди і стабільності стосунків у системі мігранти – місцеві жителі. В Європі проявилися і проблеми цивілізаційного характеру. Ми знаємо, що європейські країни живуть в умовах секулярності. Мусульмани – і це констатують усі аналітики – виявилися неготовими до сприйняття такої ситуації. Представники Заходу кажуть, що мусульмани мусять прийняти «загально визнані цінності», якими вони цілком щиро вважають європейські. Але тут у мусульман виникає запитання: хто і коли їх визначив і визнав? Хіба мусульмани брали участь у їх розробці та визначенні? Тому ісламісти, як і представники низки інших цивілізацій (конфуціанської, буддистської), вважають, що їм насильно нав'язують погляди і спосіб життя, які не відповідають їхнім релігійним переконанням і традиціям. При цьому йдеться не про якісь догматичні суперечності, а про складнощі щоденного життя простих людей, які зберігають та хочуть і надалі зберігати свою етнічну і конфесійну ідентичність, жити за своїми традиціями і в межах закону захищати свої цінності. Іслам – релігія універсальна, він теоретично не мав би бути проти глобалізації, але ж мусульмани бачать, що на практиці глобалізація відкриває шлях для вестернізації з її бездуховністю, атеїзмом, егоїзмом і моральною деградацією [Кочубей 2010].

Практика показує, що вже традиційними стали у країнах Європи закриті національні групи, представники яких здійснюють масові бунти, що мають етнічний чи релігійний характер, також помітно зростає організована етнічна злочинність. В результаті, серед корінного населення поширюються радикаль-

но-націоналістичні настрої, адже протягом минулого десятиріччя націоналістичні партії отримують все більшу підтримку в багатьох європейських державах, зокрема, у Франції, Австрії, Швейцарії, Бельгії, Нідерландах. Активізація таких політичних сил зумовлена проблемами міграції, часто актуалізується етноцентрична риторика європейських політиків, критика теорії мультикультуралізму [Андрейко 2019].

Повертаючись до сутності комунікативних практик на основі конструктивізму, зазначимо їх орієнтацію на партнера з позиції визначення його як друга, суперника або ворога. Причому, конструктивісти не виключають перехід в процесі комунікації статусу цього партнера від ворога до суперника, а згодом і друга. Все вирішують інтереси сторін. Якщо економічні інтереси партнерів переважають їх ідеологічні розбіжності, то, за ефективних комунікацій спрямованих на взаємодію, сторони можуть дійти консенсусу. І навпаки, ігнорування економічних, життєво необхідних соціальних інтересів може призвести до переорієнтації на співробітництво з іншими партнерами. Конструктивістські підходи з питань аналізу кліматичних змін показують, що більшість держав об'єдналися для розробки політики пом'якшення наслідків зміни клімату, тому що це правильний вчинок для виживання людства. За десятиліття дипломатії і пропаганди це стало належною поведінкою, якої більшість громадян очікує від своїх лідерів. Кліматичні ідеї як рушійні сили регіональної політики і співпраці тихоокеанських островів досліджує з позиції конструктивізму Атаулла А. Рашид [Rasheed 2020]. Автор підкреслює – зовнішня політика та міжнародна політика малих острівних держав, що розвиваються, включаючи острова Тихого океану, були сформовані особливими інтересами, пов'язаними з їх унікальною вразливістю до зміни клімату і необхідністю налагодження міжнародного співробітництва для їх вирішення.

Конструктивісти справедливо стверджують, що ідеї можуть формувати зовнішню політику, регіональну і міжнародну, позначатись на комунікативних практиках. У зовнішньополітичних процесах ідеї, які генеруються

окремими державами, поширюються серед держав в ході їх взаємодії в формі переговорів, заяв, декларацій і угод. Це створює систему інтерсуб'єктивного розуміння, яка з часом формує їх відносини і союзи. Зміна клімату породила такі ідеї серед малих острівних держав, що розвиваються з 1980-х років, в якості рушійної сили їх зовнішньої політики і міжнародної політики. Тихоокеанські острови часто висловлювали свою готовність протистояти новим регіональним викликам і пристосовуватися до зростаючих держав, таких як Китай, що йде їм на допомогу. У той час як спільна ідентичність тихоокеанських островів відкриває стратегічні можливості для побудови конструктивного діалогу про регіональну співпрацю, кліматичні ідеї стали домінуючим чинником, що формують відносини між тихоокеанськими островами і регіональними партнерами. Наприклад, Партнерство Vuvale між Фіджі і Австралією 2019 року, яке відображало їх спільні прагнення вивести своє партнерство в галузі розвитку на більш високий рівень, зіткнулося з проблемами через відсутність прихильності і поваги до самобутності і бажання тихоокеанських островів. Регіональне співробітництво залежить від конструктивної дружби, яка підтримує місцеві очікування і стурбованість тихоокеанських островів. Це було критично важливо для лідерів Тихоокеанського регіону, включаючи прем'єр-міністра Фіджі. Наприклад, у відповідь на спробу Австралії заблокувати спроби островів встановити заборону на відкриття нових вугільних шахт і швидке скорочення викидів на Форумі тихоокеанських островів 2019 року прем'єр-міністр Баїнімарама далі заявив, що прем'єр-міністр Австралії був дуже образливим. Це вказує на те, що, хоча Австралія є основним партнером в області розвитку, політичне мислення і регіональна політика тихоокеанських островів обумовлені не тільки їх регіональним управлінням Австралією. Швидше, на них вплинули ідеї кліматичної небезпеки і дії на регіональному рівні, які сприяли розвитку їх самобутності та новому інтерсуб'єктивному розумінню. Тихоокеанські острови розробили свою ідентичність блакитного Тихого океану, завдяки

якій вони бачать у зміні клімату найбільшу загрозу своєму розвитку і безпеці. Таким чином, у контексті досліджень конструктивізму ідеї клімату можуть бути використані для пояснення важливих детермінант регіональної політики і співпраці тихоокеанських островів.

Висновки.

Сучасні реалії міжнародних конфліктів на основі цивілізаційно-культурних протистоянь між Сходом і Заходом підштовхують до опрацювання нової парадигми комунікативних практик, що ґрунтується на конгруентній взаємодії, усуненні цивілізаційно-культурних розбіжностей. Політики змушені враховувати нині не лише політичні, економічні та силові ресурси взаємодіючих сторін, а ще також культурно-релігійні та етнічні особливості.

Тим самим помітно розширюється міжнародна проблематика, що включає не тільки мінімізацію розбіжностей і баланс інтересів між державами, а також пошук максимально широкого порядку денного та виявлення спільного інтересу на глобальному та регіональному рівнях.

Тож, очевидно – ця нова парадигма комунікативних практик нині актуалізується і в інтрасоцієтальних, і в екстрасоцієтальних системах. Головне завдання міжнародної політики і національних політики країн Заходу – не допустити на тлі конкуренції до розширення впливу цивілізаційних засад такої конфліктної взаємодії що може зруйнувати світове співтовариство і середовище його існування.

Бібліографічні посилання

- Buchanan, P. (2011). *Suicide of a Superpower: Will America Survive to 2025?* New York.
- Mahbubani, K., Summers, L.H. (2016). The Fusion of Civilizations: The Case for Global Optimism. *Foreign Affairs*, April, 18. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://surl.li/rdtthv> (дата звернення 25.05.2024)
- Rasheed, A. (2020). *Climate Ideas as Drivers of Pacific Islands' Regional Politics and Cooperation*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://surl.li/pbzize> (дата звернення 25.05.2024)
- Андрейко, В.І. (2019). Розвиток міграційних процесів в Європі та Україна. *Науковий вісник Ужгородського університету, серія «Історія»*, 2(41), 134-142. [https://doi.org/10.24144/2523-4498.2\(41\).2019.185419](https://doi.org/10.24144/2523-4498.2(41).2019.185419)
- Білошицький, С. (2009). Криза довіри громадськості до представницьких політичних інститутів. *Політичний менеджмент*, 2, 60.
- Вибори до Європарламенту: які результати показали партії з антиукраїнською риторикою. (2024). *Слово і діло. Аналітичний портал*, 10 червня. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://surl.li/zmvpqi> (дата звернення 10.06.2024)
- Глобальний інформаційний простір як чинник розвитку міжнародних відносин*. (2023). Колективна монографія. За заг. ред. І.В.Іщенко. Ніжин: Видавець Лисенко М.М.
- Де у світі найбільше атеїстів. Інфографіка. (2017). *Життя*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://surl.li/bgxnoe> (дата звернення 12.06.2024)
- Іщенко, І.В. (2023). Практика реалізації технологій м'якої сили, публічної дипломатії у двосторонніх відносинах КНР та Ізраїлю. *Філософія та політологія в контексті сучасної культури*, 15(Спецвипуск), 10-18. <https://doi.org/10.15421/352325>
- Кочубей, Ю. (2010). Іслам у Європі: вдома чи в гостях. *Український тиждень*, 22 січня. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://surl.li/gvkftg>

References

- Andreiko, V.I. (2019). Rozvytok mihratsiinykh protsesiv v Yevropi ta Ukraina [Development of migration processes in Europe and Ukraine]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu, seriia «Istoriia»*, 2(41), 134-142. [https://doi.org/10.24144/2523-4498.2\(41\).2019.185419](https://doi.org/10.24144/2523-4498.2(41).2019.185419) (in Ukrainian)
- Biloshytskyi, S. (2009). Kryza doviry hromadskosti do predstavnytskykh politychnykh instytutiv [Crisis of public trust in representative political institutions]. *Politychnyi menedzhment*, 2, 60. (in Ukrainian)
- Buchanan, P. (2011). *Suicide of a Superpower: Will America Survive to 2025?* New York.
- De u sviti naibilshe ateistiv. Infografika [Where in the world are the most atheists. Infographics]. (2017). *Zhyttia*. Retrieved June 12, 2024 from <http://surl.li/bgxnoe> (in Ukrainian)

- Hlobalnyi informatsiinyi prostir yak chynnyk rozvytku mizhnarodnykh vidnosyn* [Global Information Space as a Factor In The Development Of International Relations]. (2023). Kolektyvna monohrafiia. Za zah. red. I.V.Ishchenka. Nizhyn: Vydavets Lysenko M.M. (in Ukrainian)
- Ishchenko, I.V. (2023). Praktyka realizatsii tekhnolohii miakoi syly, publichnoi dyplomatii u dvostoronnikh vidnosynakh KNR ta Izrailiu. *Filosofii ta politolohiia v konteksti suchasnoi kultury*, 15(Spetsvypusk), 10-18. [Practice of Implementation of Soft Power Technologies, Public Diplomacy in Bilateral Relations Between Israel and China]. <https://doi.org/10.15421/352325> (in Ukrainian)
- Kochubei, Yu. (2010). Islam u Yevropi: vdoma chy v hostiakh [Islam in Europe: at home or away]. *Ukrainskyi tyzhden*, 22 sichnia. Retrieved June 10, 2024 from <http://surl.li/gvkftg> (in Ukrainian)
- Mahbubani, K., Summers, L.H. (2016). The Fusion of Civilizations: The Case for Global Optimism. *Foreign Affairs*, Retrieved May 25, 2024 from <http://surl.li/rdtthv>
- Rasheed, A. (2020). *Climate Ideas as Drivers of Pacific Islands' Regional Politics and Cooperation*. Retrieved May 25, 2024 from <http://surl.li/pbzize>
- Vybory do Yevroparlamentu: yaki rezultaty pokazaly partii z antyukrainskoiu rytorykoiu [Elections to the European Parliament: what were the results of parties with anti-Ukrainian rhetoric]. (2024). *Slovo i dilo. Analitychnyi portal*, 10 chervnia. Retrieved June 10, 2024 from <http://surl.li/zmvpgi> (in Ukrainian)